

DĚJINY LIDOVÉHO TANCE V ČECHÁCH A NA MORAVĚ

- nazýván také jako taneční folklór
- základním hudebně tanečním projevem všech národů
- obsahuje složky **slovesné, hudební, dramatické** a především **taneční**
- lidové tance se vyvíjely dlouhá staletí a jsou odrazem života, citů, myšlení, nadání, fyzických a duševních vlastností lidových vrstev, výrazem jejich uměleckého nadání, myšlení a citění
- vyvíjely ve venkovském prostředí, kde do jeho pohybové i hudební struktury zasáhly i vlivy městské a zámecké kultury
- obsahové a stylové rysy lidových tanců jsou závislé na **době a prostředí**, v nichž vznikaly, na **národních, krajevých a místních** tradicích a na **fyzických a duševních vlastnostech** tanečnicků
- TROJÍ ÚLOHA LIDOVÉHO TANCE:
- je spojený s **hudebně pohybovým a tanečně dramatickým** projevem lidové pospolitosti při různých výročních a rodinných zvyků
- je součástí společenského života našich předků
- plní zábavní funkci v životě lidí a spolu s různými hrami byl i jejich přirozenou pohybovou školou
- skladatelé lidových písní a tanců zůstávají až na výjimky trvale neznámí (jejich tvorbu přijímá lidový kolektiv jako samozřejmost)
- lidový tanec se stává lidovým teprve ve chvíli, kdy je **lidově interpretován**
- písně se v lidovém prostředí šířily způsobem, který se ve folkloristice nazývá **ÚSTNÍ TRADICE** (tzn. od úst k ústům, od generace ke generaci)
- děti se učily tance na pastvě, ve stodole, na dvorku, odposloucháváním a napodobováním
- čím jsou lidové projevy starší, tím více souvisí s duchovním a materiálním projevem světa lidu → nejstarší tance mají **obřadní atmosféru** + těsně **svázaný s koloběhem života** v rámci kalendářního roku
- postupem času se tance stávají **citovým a duchovním zobrazením vnitřního života** člověka
- poznávání tanců svého národa prohlubuje vztahy k rodné zemi, rozšiřuje pohybový slovník, improvizaci, podporuje muzikálnost a zpěvnost, protože kde jinde, než v tanci je potřeba zpívat

Druhy folklóru

- v Čechách, na západní a střední Moravě převládá folklór **INSTRUMENTÁLNÍHO TYPU** (hudební nástroje)
- na východní Moravě a Slovensku je typický hudební folklór **TYPU VOKÁLNÍHO** (zpěv)
- **INSTRUMENTÁLNÍ TYP PÍSNĚ** vznikl pod vlivy umělé **barokní a klasické hudby** a využívá jednotlivé lidové nástroje – housle, klarinet, dudy apod.
- území Čech dělíme podle charakteru hudebně tanečního folklóru na **OBLAST LIDOVÉ HUDBY DUDÁCKÉ** (jižní a jihozápadní Čechy) a **OBLAST LIDOVÉ HUDBY HUDECKÉ** (zbytek území Čech)
- **DUDÁCKÁ MUZIKA** je rozšířená po celých Čechách, nástroje: dudy, klarinet, housle a kontrabas
- v **HUDECKÉ MUZICE** převažují smyčcové nástroje, má podobné složení jako dudácká muzika ovšem bez dud, uplatňuje se zde příčná flétna i trumpet
- na oba tyto typy hudby jsou vázány druhy tanců
- v oblasti dudácké hudby jsou to kola a tance **TOČIVÉ, KOLEČKO a DOKOLEČKA**
- v ostatních oblastech jde o tance **FIGURÁLNÍ**, v nichž je taneční pohyb vázán na hudební předlohu (tzn. na určité takty hudby se tančí určité taneční kroky nebo pohyby, čímž vznikají tzv. **FIGURY**)
- každý tanec se tančí na určitou melodii, např.: **ŘEZANKA, HULÁN, HOLUBIČKA** apod.
- figurálních tanců je v Čechách velké množství, ve východní sféře vokální, kde jsou nejtypičtější tance točivé, připadá na každý tanec velké množství melodií a textů

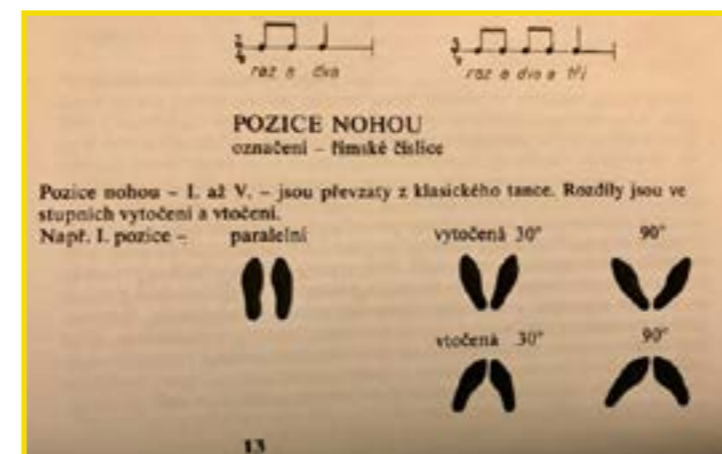
- tanečník si předzpěvem zvolí melodii, ale při tanci improvizuje i výrazovými prostředky
- podobně je tomu v Čechách v oblasti hudby dudácké (množství písniček na třídobá a dvoudobá kola, kolečka a dokolečka, taneční improvizace, hlavně v párovém tanci dokolečka)

Taneční kroky a tance

- **CHŮZE** je základním prvkem v lidovém tanci pro většinu tanečních kroků
- v každém regionu má svoji typickou podobu
- chůzi dělíme na **HLADKOU**, **HOUPANOU** a **NATŘÁSANOU**
- **BĚH** vychází ze základní hladké chůze a skládá se z přeskoků z nohy na nohu
- **PŘÍSUNNÝ KROK** se skládá z kroku a přísunu vpřed, stranou a vzad, jedna noha vykročí a druhá se přisune
- je průpravným krokem pro cval a polku
- **KVAPÍK - CVAL** vychází z přísunného kroku a je v rychlejším tempu
- **TROJDUP** se stává z jednoho kroku a dvou poskoků na téže noze
- **ŘEZANKA** je pohyb nohou i paží, které znázorňují řezání dřeva
- **POSKOČNÝ KROK** se skládá z vypérování kroku a poskoku na téže noze
- dělíme jej na **DVOJPOSKOČNÝ KROK** a **POSKOČNÝ OBKROČÁK**
- **POLKOVÝ KROK – POLKA** je náš nejznámější tanec, který se v době národního obrození rozšířil daleko za naše hranice, kde si získal velkou popularitu
- najdeme mnoho různých druhů polek ve všech oblastech naší republiky
- typy polky: **HLADKÁ**, **POSKOČNÁ**, **VYŠLAPÁVANÁ**, **NATŘÁSANÁ** a **DVOJPOLKA**
- **SOUSEDSKÁ** vznikla v době rozvoje společenských tanců
- stala se součástí městského repertoáru a postupně se rozšířila na venkov
- oblíbenost nabyla v době, kdy pro ni **Bedřich Smetana**, **Antonín Dvořák** a **Jiří Suk** starší složili hudbu
- známe tři typy: **VYŠLAPÁVANOU**, **HLADKOU** a **PŘÍSUNNOU**
- **MAZURKA** je jedním z nejhezčích tanců, který se k nám dostal z Polska a získal si svou oblibu v Čechách a na Moravě
- od sousedské rozeznáme mazurku lehce díky jejímu charakteristickému akcentu na první a třetí dobu
- **POSKOČNÝ, HLADKÝ OBKROČÁK, SKOČNÁ** jsou názvy párových tanců, pro něž bylo charakteristické obkročování dvojice, která se přešlapem z nohy na nohu otáčela kolem společné osy a zároveň postupovala po obvodu kruhu
- **SKOČNÁ POLKA** je párový tanec, ve kterém jde o přeskok z nohy na nohu, při čemž se v jednom momentě objeví obě nohy ve vzduchu
- dále pak existuje **POSKOČNÁ SKOČNÁ**, **SESKOČNÁ** skočná a **SMRŤÁK**
- Českou republiku dělíme na Čechy a Moravu, které mají svoje oblasti a podoblasti
- každá oblast měla vliv na způsob tance, jeho charakter i oblastní zvláštnosti týkající se hlavně prostředí a typu oblečení.
- jinak tančili lidi v holínkách a zdobném bohatém oděvu, jinak tančili v krcích a jednoduchém oděvu
- lidový oděv se členil na více částí – měl **košile**, **zástěry**, **šátky**, **pokrývky hlavy**, **kapesníky** apod.
- nejoblíbenější ozdobnou technikou se stalo **řasení** a **vyšívání**
- dnešní označení **KROJ** je pojmenování pro původní oblečení lidu
- každý kroj má své znaky z dané oblasti, ve které se nosil

Přílohy

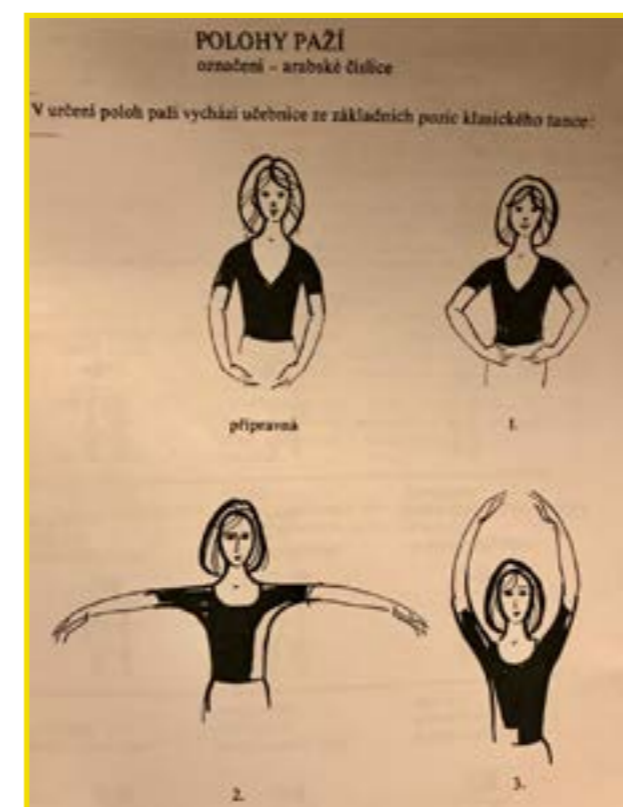
- [Tanec polka](#)
- [Tanec skočná](#)

Pozice nohou

Polohy paží I.

Polohy paží II.